

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **23**

Ege Adalarında Türk Dili

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Orta Asya kökenli Ön-Türk toplumlarının dünyadaki izlerini sürmek istersek ada kültürlerine yönelmemiz gerekir. Nedeni de, adaların dış saldırılara karşı daha iyi korunmuş olması ve mevcut kültürün oldukça uzun bir süre varlığını sürdürebilmiş olmasıdır. "Ada" deyince, Avrasya kıtasının etrafını saran ve çepeçevre serpilmiş olan adaları kast ediyorum. Akdeniz adalarından Girit, Kıbrıs, Malta ve Korsika adalarında ve Ege denizindeki pek çok irili ufaklı adada Asya kökenli kadim kültürün izlerine halen rastlamak mümkündür. Kıbrıs adasında bulunmuş olan yazılı taş belgelerdeki abece hakkında **Maurice Pope** şu ifadeyi kullanmaktadır (Kaynak: **The Story of Decipherment**, sayfa 123, Thames and Hudson yayınevi, Londra, İngiltere):

"Kıbrıs hece yazısı halen anlaşılması mümkün olmayan ve adına Eteokıbrıs denmiş olan bir dilde kayıt tutmak için kullanılmıştır. Üstelik adada bu yazı tarzından daha eski olan ve Kıbrısın bronz çağından kalma Cypro-Minoan adı takılmış olan farklı bir yazı türü bulunmuştur".

Cypro-Minoan yazısı Kıbrıs ile Girit adalarına yerleşmiş olan kadim bir kültürün yazısı olduğu kesindir. Girit adasındaki ilk yazıya Lineer-A adı verilmiş ve bu yazı günümüze kadar okunabilmiş değildir. Alttaki resimde Ege denizindeki Limni adasında bulunmuş olan **Lemnos-Kaminia** yazıtı görülmektedir. Bu yazıt önce Yunanca okunmak istenmiş, başarısızınca Ermenice, Dravitçe hatta Kopti dilinde okunmaya çalışılmış fakat bugüne kadar anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Sonuçta "Bu yazı Etrüskçe'dir, o yüzden okunamamıştır", şeklinde bir yargıya varılmıştır. Çünkü Etrüsk yazısı da okunabilmiş değildir.

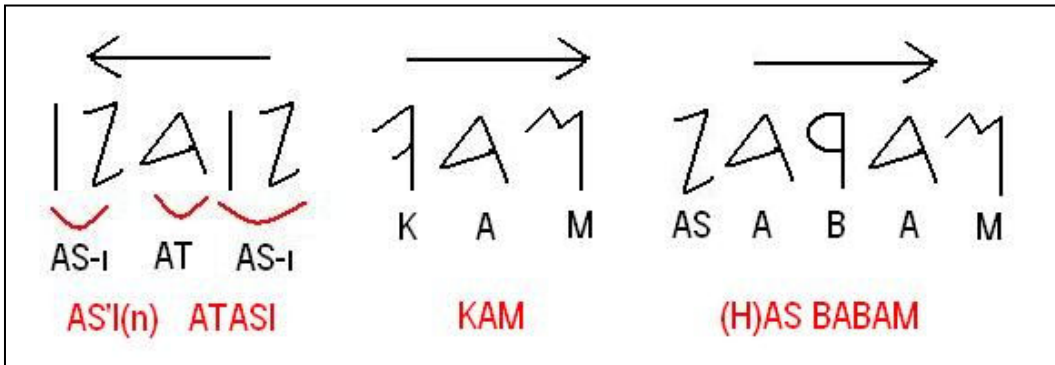
Oysaki Orhun abecesindeki harflerin yardımıyla okunduğu takdirde hem Türkçe hem de resimle uyumlu bir ifade ortaya çıkmaktadır. Yazı

bustrofedon tarzında, bir öküzün tarlayı sürüşü gibi, sağdan sola başlayıp satır sonunda, ters yönde, soldan sağa doğru devam etmektedir.

En üstteki ilk satır sağdan sola doğru ikinci satır ise soldan sağa doğru okunmalıdır. Ön-Türk yazıtlarında dahi *bustrofedon* tarzında yazılmış belgeler bulunmaktadır. Yazının Etrüsk dilinde olması Türkçe kökene destek veriyor. Limni yazısındaki ilk iki satırı kendi yorumum olarak alttaki resimde görüldüğü şekilde okuyorum. İlk iki satırda resimdeki kişiye hitapla: "**AS'ın atası, kam, has babam**" yazılmıştır. Söz konusu halkın **AS** halkı olduğu ve Asya kökenli olduğu anlaşılmaktadır.

LİMNİ ADASINDAKİ ÖN-TÜRKÇE YAZIT

Yazıdaki ilk damga AS damgası olup yanındaki düz dik çizgi IS damgasıdır. Zamanla dalgalanıp S harfini oluşturmuştur. **IS** damgasının **-IZ** şekline dönüştüğünü fakat aidiyet kavramını koruduğunu görüyoruz. Böylece **ASIS** veya **ASI**, "**AS'a ait**" anlamını taşır. Üçüncü harf **AT** damgasıdır ve zamanla A harfine dönüşmüştür. Birinci

sözcük bu durumda **As'ın Atası** olur. İkinci sözcük açıkça **KAM** sözü olup resimdeki kişinin bir şaman lider olduğuna işarettir. Üçüncü sözcük ise soldan sağa AS ABAM olsa da H sesinin tek başına Ön-Türkçe'de bulunmayışından dolayı AS ABAM yazılmış olduğu ve aslında **HAS BABAM** anlamını taşıdığı görüşümdedir. ABA veya APA kök sözcüklerinin Ön-Türkçe /**baba**/ demek oldukları biliniyor. Tüm yazıyı bu şekilde okumak mümkündür. Daha fazla ayrıntıya girmeden, bu kısa çözümlemenin yeterli olduğu ve tüm yazıtın Asya kökenli bir Ön-Türk (Etrüsk) toplumuna ait olduğu görüşümdedir (Bkz. 16 sayılı **Gizemli Etrüsk Dili** yazısı).